

stillende kan ordnes uden i den nævnte Forbindelse.

Sidenius: Hovedspørgsmaalet, det egentlige Kjerne-spørgsmaal i denne Sag er jo dette, retfærdiggjør Grundlovens § 87, at Fæstegodsset ved en Tvångslov overgaaer til Selveiendom? Dette Spørgsmaal kan jo kun besvares med Ja, forsaavidt Almeenvellet kræver det. Den høiarværdige Forslagsstiller har faa klart og tydeligt fremstillet og godtgjort, at Expropriationen ikke er noget Nyt i vor Historie, at jeg ikke skal vove mig ind i Lovgivningens Labyrinth for at bevise det Samme; men jeg vil søge paa Grund af de stedfundne Forhold at godtgjøre, at Almeenvellet trængende kræver, at Fæstegodsset overgaaer til Selveiendom, og at Expropriationen saaledes er berettiget. Jeg vil ikke tale om, hvor meget Selveiendoms Indførelse vilde bidrage til Agerdyrkingens Opbygning og Productionens Forøgelse; jeg vil ikke tale om, hvor stor Indflydelse Selveiendoms Indførelse vil have paa Folkets Selvstændighedsfølelse, paa dets Sædelighed, paa Sundhedstilstanden; men jeg vil kun spørge, er der Noget, som i højere Grad bidrager til Almeenvellets Befordring end dette, at alle Statsborgere, uden Hensyn til Stand og Stilling, i Enighed med Tillid til hinanden samvirke til det store Maal, at fremme Fædrelandets sande Gavn og Bedste; men er en saadan Enighed, en saadan tillidsfuld Samvirken tænkelig under de bestaaende Forhold? jeg troer Nei; kan det nægtes, at to mægtige Samfundsklasser, den ene mægtig ved sit Overtal, den anden mægtig ved overveiende Indflydelse og Intelligents, staae med Mistillid, ja jeg kunde gjerne sige, fjendtlig, ligeoverfor hinanden, gjenfædig afventende Leiligheden til at kunne tilbageerobre det tabte Terrain. Er Forholdet ikke saaledes, og er Enighed og tillidsfuld Samvirken ikke en Umulighed under disse Omstændigheder, lider Almeenvellet ikke derved? Men, lider Almeenvellet derved, saa kræver Almeenvellet, at disse Spændinger hæves, og det troer jeg ikke kan skee paa nogen anden Maade, end ved den foreslaaede Expropriation. Den høiarværdige Forslagsstiller har sagt, at Intet skulde glæde ham mere, end om snart mange af Landets Gods-

eiere kunde have Sæde i den lovgivende Forsamling; jeg deler fuldkommen den ærede Rigsdagsmands Ansuelser i denne Henseende, og saa mig skulde det glæde inderligen, om snart en stor Deel af Landets større Grundeiere kunde sidde i den lovgivende Forsamling; men troer man, at dette kan skee, saalange de større Grundeieres Interesse og den store Masse af Bølgernes Interesse ere forskjellige, ja næsten lige stik modsatte. Udvæjn denne Forskjel, foren først de større Grundeieres Interesse og Bølgernes Interesse i et Brændpunkt, Fædrelandets fremblomsfremde Vel og Hæder, og da skal man erfare, at Bølgerne ikke længere ville med Mistillid see skævt til den større Eiendom og til den større Intelligents, da skal man erfare, at Bølgerne med Tillid og Fortrøstning ville give den større Grundeier sin Stemme; thi da vide de, at hans Interesser ere ogsaa deres; de vide da, at han vil sørge for dem, idet han sørger for sig selv. Fra dette Standpunkt betragtet troer jeg, at man er berettiget til at paastaae, at Almeenvellet fordrer Expropriation. Men Udfaldet blive nu, hvilket som helst af denne Sag, saa afslagger jeg dog den høiarværdige Forslagsstiller min hjerteligste Tak, fordi han har bragt denne Sag frem her i Thinget. Udkastets andet Hovedprincip mener jeg er det, efter hvilke Regler kan Expropriationen finde Sted. Med Hensyn hertil siger jo Udkastets § 5, imod fuld Erstatning. At der maa gives fuld Erstatning, derom ere vist Alle enige; men Uenighed er maaskee nok tilstede med Hensyn til, hvad der i det opgivne Tilfælde maa anses at være fuld Erstatning. Men Striden om dette Spørgsmaal troer jeg finder først sin Afgjørelse ved Sagens anden Behandling; Principet er fuld Erstatning, og derom ere vistnok Alle enige. Jeg har ikke overseet Lovforslagets andre Hovedprinciper; men ved Siden af de to nævnte anseer jeg de andre for at være underordnede, og jeg skal heller ikke videre berøre dem. Slutteligen vil jeg blot tilføie, at jeg med Glæde stemmer for dette Lovforslags videre Fremme, og jeg haaber, at de fleste af Thingets Medlemmer ville gjøre det Samme. Kunde min Stemme, om det var kun lidet, bidrage til at see denne vigtige Sag ordnet til gjenfædig Tilfredshed,